

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Avainsanat Saavutettavuus, vaalikampanja, kohtuulliset mukautukset

Diaarinumero: 3xx/2018

Antopäivä: xx.xx.2018

Hakija käyttää vammansa johdosta liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija olisi halunnut käydä tutustumassa Helsingissä presidentinvaaliehdokkaan vaalikampanjaan osoitteessa Kluuvikatu 1 sijainneessa yleisölle avoimessa vaalikampanjatilassa joulukuussa 2017 ja tammikuussa 2018. Hakijan ei kuitenkaan ollut mahdollista päästä tilaan sen esteellisyydestä johtuen.

Vastaaja totesi, että kaikki sen käytössä olleet tilat olivat olleet väliaikaisia ja käytössä korkeintaan noin kahden kuukauden ajan. Tilat olivat perustuneet väliaikaisiin ratkaisuihin, joissa myös esteettömyyskysymykset oli arvioitu tapauskohtaisesti. Helsingin Kluuvikadun toimipisteessä ei ollut mahdollisuutta täysin esteettömään vaihtoehtoon. Vastaaja oli kuitenkin tiedostanut mahdolliset ongelmat ja varautunut niihin yhdenvertaisuuslaissa mainituin kohtuullisin mukautuksin, ja tilaan oli hankittu erilliset rampit.

Vastaaja oli selvittänyt ryhtyneensä toimenpiteisiin esteettömyyden varmistamiseksi kohtuullisin mukautuksin ja järjestämällä Helsingin ydinkeskustaan myös täysin esteettömät kampanjatilat. Nämä tilat olivat sijainneet noin 900 metrin päässä Kluuvikatu 1:n tiloista. Hakija oli jo ennen vierailuaan Helsingissä ollut siinä käsityksessä, ettei hän voi päästä sähköpyörätuolillaan turvallisesti luiskaa pitkin Kluuvikatu 1:n vaalikampanjatilaan. Näin ollen lautakunta katsoi, ettei hakija esittänyt sellaista selvitystä, joka olisi antanut aiheen olettaa, ettei hänen olisi ollut kohtuudella mahdollista käydä vastaajan järjestämässä esteettömässä vaalikampanjatilassa samassa tarkoituksessa kuin Kluuvikatu 1:n vaalikampanjatilassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta piti hyväksyttävänä poliittisten perusoikeuksien toteuttamisena vastaajan tavoitetta, poliittisen vaalikampanjan käymistä ja tilapäisen vaalikampanjatilan järjestämistä siinä tarkoituksessa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajan järjestämiä kohtuullisia mukautuksia ei voitu pitää asianmukaisina, koska ne eivät olleet ainakaan hakijalle tehtyinä olleet turvallisia yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi kuitenkin, että asiaa kokonaisuutena arvioiden ja kun vastaaja oli järjestänyt kaupungin ydinkeskustaan myös vastaavan esteettömän vaalikampanjatilan, jossa hakijan oli ollut kohtuudella mahdollisuus käydä, voidaan vastaajan käyttämiä keinoja hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi pitää yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitettulla tavalla asianmukaisina ja tarpeellisina.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi hakijan kysyneen kumoamaan syntyneen syrjintäolettan ja hylkäsi hakemuksen.

(Lainvoimainen)

Hakijan vaatimukset

Hakija pyytää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa toteamaan vastaajan syrjineen häntä ja muita vammaisia henkilöitä järjestämällä yleisölle avoimen vaalikampanjatilan paikkaan, jonne kaikilla ei ole vammansa vuoksi pääsyä, ja kieltämään vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyään sekä asettamaan uhkasakon kieltopäätöksen tehosteeksi.

Hakijan perustelut

Hakija käyttää selkäydinvammansa johdosta liikkumiseensa sähköpyörätuolia. Hakija olisi halunnut käydä tutustumassa Helsingissä Sauli Niinistön vaalikampanjaan Suomi 2024 ry:n yleisölle avoimessa osoitteessa Kluuvikatu 1 sijainneessa vaalikampanjatilassa joulukuussa 2017 ja tammikuussa 2018.

Hakija kävi paikan päällä, jolloin hänelle selvisi, että vastaajan käytössä olleet irtoluiskat eivät olleet asianmukaisia ja turvallisia. Ne olivat liian jyrkät, eikä luiska ollut mitenkään kiinni. Vaarana oli, että luiska tipahtaa yläpäästään irti, jos sitä pitkin lähtee pyörätuolilla ajamaan. Lisäksi hakijan 6-pyöräisessä sähköpyörätuolissa on renkaat siten eri leveyksillä, että hänen ei ollut mahdollista päästä sisään kyseistä luiskaa myöten. Manuaalipyörätuolillakaan luiskaa ei pääse turvallisesti käyttämään.

Se, että jossain muualla on vastaavaa toimintaa, ei voi olla hyväksyttävä peruste, eikä kukaan myöskään maininnut kyseisestä mahdollisuudesta. Hakija ei pidä yhdenvertaisena, jos kylmässä säässä joutuu siirtymään kilometrien päähän toiseen kampanjatilaan.

Hakija katsoo, että koska kyse on keskeisestä poliittisen oikeuden ja osallistumisoikeuden toteutumisesta, tila olisi tullut valita esteettömistä tiloista. Jos ihmisillä yleisesti on oikeus mennä sisään tutustumaan siellä materiaaliin ja käymään keskusteluja, tulee tämän olla vammaisillakin. Esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota etukäteen eikä jälkikäteen.

Hakija ei pidä vastaajan selityksiä hyväksyttävinä oikeuttamisperusteina vammaisten henkilöiden epäsuotuisammalle kohtelulle. Esteettämiä tiloja olisi varmasti ollut saatavilla ydinkeskustatkin. Valittu tila asettaa hakijan ja muut vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta.

Vastaajan vastaus

Vastaaja katsoo, että se on toiminut asianmukaisesti ja varautunut lyhytaikaisessa toiminnassaan myös kohtuullisilla mukautuksilla. Vastaaja katsoo toimineensa esteettömyyden ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.

Vastaajan perustelut

Vastaaja toteaa, että kaikki sen käytössä olleet tilat ovat olleet väliaikaisia ja käytössä korkeintaan noin kahden kuukauden ajan. Tilat ovat perustuneet väliaikaisiin ratkaisuihin, joissa myös esteettömyyskysymykset on arvioitu tapauskohtaisesti. Helsingin Kluuvikadun toimipisteessä ei ollut mahdollisuutta täysin esteettömään vaihtoehtoon. Vastaaja on kuitenkin tiedostanut

mahdolliset ongelmat ja varautunut niihin yhdenvertaisuuslaissa mainituin kohtuullisin mukautuksin, ja tilaan on hankittu erilliset rampit. Kahvilassa on ollut koko ajan yhteystiedot ja ohjeet käytössä esteettömän kulun varmistamiseksi. Koska tila on ollut vain parinkymmenen neliön suuruinen, on toimintaa jouduttu järjestämään myös ulkona, jos kaikki eivät ole yhtä aikaa mahtuneet sisälle. Palvelua on ollut mahdollisuus saada myös ulos. Käytössä on ollut myös täysin esteetön vaihtoehto Kampin Narinkkatorilla aivan Helsingin ydinkeskustassa. Näin ollen saatavana on ollut myös täysin esteetön vaihtoehto.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen

Kysymyksenasettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko hakija tullut yleisölle avoimiin poliittisen vaalikampanjan tiloihin pääsyssä epäsuotuisammin kohdelluksi vammaisuutensa johdosta kuin muut, kun hänen ei ollut mahdollista päästä niihin turvallisesti vammastaan johtuen.

Päätösesityksen perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Yhdenvertaisuuslakia (1325/2014) sovelletaan sen 2 §:n 1 momentin mukaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Yhdenvertaisuuslain 2 §:n 2 momentin mukaan lakia ei kuitenkaan sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan eikä uskonnonharjoitukseen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että yhdenvertaisuuslain soveltamisala on yleinen ja että, sitä sovelletaan myös yhdistystoimintaan ja poliittisen vaalikampanjan järjestämiseen. Lautakunta myös toteaa, että yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä syrjintä vammaisuuden perusteella on kielletty.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan merkitystä ei ole sillä, onko tekijän tarkoituksena ollut syrjiä, jos menettelyä on objektiivisin perustein arvioituna pidettävä syrjintänä. (HE 19/2014 vp., s.71)

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, että jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Välillisenä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 13 §:n mukaan sitä, että näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.

YK:n vammaisyleissopimuksen toteutumista valvovan komitean mukaan sopimuksen 5 artiklan 2. kohdan syrjintäkielto velvoittaa määrittelemään kielletyksi syrjinnäksi pääsyn epäämisen vammaisilta yhdenvertaisesti fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin tai palveluihin. Saavutettavuus liittyy

ihmisryhmiin kun taas kohtuulliset mukautukset liittyvät yksilöihin. Velvollisuus saavutettavuuden järjestämiseen on olemassa jo ennen kuin yksilö pyytää saada päästä johonkin paikkaan tai saada käyttää jotakin palvelua. Saavutettavuuden järjestämiseen velvollinen ei voi laiminlyödä velvoitettaan vetoamalla taakkaan, joka aiheutuu saavutettavuuden järjestämisestä vammaisille henkilöille. (CRPD/C/14/D/21/2014, yksilövalitus, asia No. 21/2014, 14.9.2015, kpl. 8.4 ja kpl 8.5)

Syrjintäoletaman syntyminen

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Syrjintäoletaman synnyttävistä tosiseikoista ei edellytetä täyttä näyttöä.

Kun syrjintäoletama on syntynyt, todistustaakka siirtyy vastaajalle. Vastaajan mahdollisuutena on kumota kantajan esittämä näyttö tai heikentää sitä niin, että näyttö jää näyttökynnyksen alle.

Hakija on esittänyt selvitystä, jonka perusteella hän katsoo tulleen syrjityksi vammaisuutensa johdosta yleisölle avoimiin vaalikampanjatiloihin pääsyssä. Hakijan esittämän selvityksen mukaan vaalikampanjatilat olivat sellaisessa paikassa, että hänen ei olisi ollut mahdollista päästä sinne turvallisesti vammansa johdosta.

Edellä esitetyillä perusteilla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että hakija on esittänyt objektiivisesti arvioiden selvitystä, jonka perusteella on syntynyt syrjintäoletama välillisestä syrjinnästä ja, että todistustaakka on kääntynyt. Vastaajan on näin ollen näytettävä, ettei se ole menetellyt yhdenvertaisuuslain 8 §:n syrjintäkiellon vastaisesti.

Syrjintäoletaman kumoaminen Vaalikampanjatilojen esteellisyys

Asiassa on kysymys pääsystä yleisölle avoimiin poliittisen vaalikampanjan tiloihin. Kokoontumisvapaus on poliittinen perusoikeus, jonka ydinalueena voidaan pitää yleisiä kokouksia, joilla pyritään vaikuttamaan yhteisten asioiden hoitamiseen tai joissa keskustellaan tällaisista asioista (PeVM 13/1998 vp.). Yksilön oikeus ja mahdollisuus niiden käyttämiseen turvaa yksilön mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja on välttämätöntä yhteiskunnan kansanvaltaiselle päätöksenteolle. Tämän takia yksilön mahdollisuus päästä yleisölle avoimiin yhteiskunnallisia asioita käsitteleviin tilaisuuksiin on erityisen tärkeää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo hakijan selvittäneen, että vaalikampanjatilat olivat sillä tavoin esteelliset, ettei hänen ollut mahdollista päästä sinne turvallisesti pyörätuoleineen.

Vastaajan menettelyn arviointi

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta pitää hyväksyttävänä poliittisten perusoikeuksien toteuttamisena vastaajan tavoitetta, poliittisen vaalikampanjan käymistä ja tilapäisen vaalikampanjatilan järjestämistä siinä tarkoituksessa.

Vastaaja on selvittänyt ryhtyneensä toimenpiteisiin esteettömyyden varmistamiseksi kohtuullisin mukautuksin ja järjestämällä Helsingin ydinkeskustaan myös täysin esteettömät kampanjatilat. Nämä tilat ovat sijainneet noin 900 metrin päässä Kluuvikatu 1:n tiloista. Hakija on jo ennen vierailuaan Helsingissä ollut siinä käsityksessä, ettei hän voi päästä sähköpyörätuolillaan

turvallisesti luiskaa pitkin Kluuvikatu 1:n vaalikampanjatilaan. Näin ollen lautakunta katsoo, ettei hakija ole esittänyt sellaista selvitystä, joka antaisi aiheen olettaa, ettei hänen olisi ollut kohtuudella mahdollista käydä vastaajan järjestämässä esteettömässä vaalikampanjatilassa samassa tarkoituksessa kuin Kluuvikatu 1:n vaalikampanjatilassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajan järjestämiä kohtuullisia mukautuksia ei voida pitää asianmukaisina, koska ne eivät ole ainakaan hakijalle tehtyinä olleet turvallisia yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa kuitenkin, että asiaa kokonaisuutena arvioiden ja kun vastaaja on järjestänyt kaupungin ydinkeskustaan myös vastaavan esteettömän vaalikampanjatilan, jossa hakijan on ollut kohtuudella mahdollisuus käydä, voidaan vastaajan käyttämiä keinoja hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi pitää yhdenvertaisuuslain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla asianmukaisina ja tarpeellisina.

Edellä selostetut seikat huomioon ottaen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo hakijan kyenneen kumoamaan syntyneen syrjintäoletaman.

Johtopäätös

Edellä esitetyn perusteella yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja on kyennyt kumoamaan asiassa syntyneen syrjintäoletaman.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta hylkää hakemuksen.

Uhkasakko

Koska yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on hylännyt hakemuksen, uhkasakkoa ei voida asettaa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 2 §, 8 §, 15 §, 18 § 1 momentti, 20 §, 21 §, 28 §

Kokoontumislaki (530/1999) 3 § 2 momentti, 5 §

Laki yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta (1327/2014) 1 §, 6 §, 12 §, 13 § 1 momentti

Perustuslaki (731/1999) 2 §, 6 §, 13 §, 14 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Tuomas Ojanen, Riitta-Maija Jouttimäki, Merja Heikkonen, Pirkko Mahlamäki ja Husein Muhammed. Asian esittelijä Juhani Kortteinen.